

Oryginalność problemu badawczego - 1
Znaczenie problemu badawczego - 2
Poprawność budowy hipotez i weryfikacji - 2
Oryginalność i trafność metod oraz narzędzi badawczych - 2
Rozeznanie dotychczasowego stanu wiedzy - 2
Umiejętność krytycznej analizy prezent. teorii, modeli - 2
Konstrukcja pracy - 2
Sposób prezentacji - 1

Research problem originality - 1
The importance of the research problem - 2
Correctness of hypothesis development and verification - 2
Originality and accuracy of research methods and tools - 2
Knowledge of the current state of knowledge - 2
Ability to critically analyze a gift. theories, models - 2
The construction of the work - 2
The way of presentation

**THE ROLE OF SOCIALIZATION AGENTS IN TRANSNATIONAL TRANSITIONS
AND FORMATION OF SENSE OF BELONGING OF MIGRANT CHILDREN IN
POLAND**

Doctoral dissertation by

ANZHELA POPYK, MA
INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES
FACULTY OF ARTS AND SOCIAL SCIENCES
SWPS UNIVERSITY

Review by Elżbieta M. Goździak

Research problem, it's originality and importance

I commend Ms. Popyk on choosing an under-research topic of the experiences of foreign-born children in Polish schools for her dissertation.

Despite the relatively small number of foreign-born children in Polish schools, there is a growing literature on what experts call 'multicultural' or 'intercultural' education (see

Lewowicki 2000 & 2014; Pachociński 2006; Czerniejewska 2013; Augustyniak 2014). Scholars recognize the importance of multi/intercultural education in Polish schools which should prepare students to live in the globalized world and contribute to the global society (Augustyniak 2014; Nikitorowicz 2011). Authors indicate that multi/intercultural education is also important in the context of migration of Poles to multicultural societies (Bleszyńska 2011).

There are a few studies about education of foreign-born children in Polish schools, in particular Vietnamese (Białek 2009; Halik 2009; Zieliński 2010; Nguyen & Phan 2016) and Chechen (Pawlak 2013; Jurczykowska & Myszkowska 2012; Kość-Ryżko 2015). These groups have been studied due to significant cultural and social differences in terms of language, religion, social status, or legal situation (Chechen families applied for refugee status).

However, the existing knowledge on the experiences of migrant children in Polish schools is still very limited. Ms. Popyk is definitely a pioneer in this field of study.

The topic is of import both to academic research and educational praxis. School principals, teachers, and curricula developers need more empirical data elicited from different actors: students, parents, and educators. I wished that in her publications, the author paid more attention to the significance and applicability of her research for the practitioners in the field of primary education. Perhaps she can be encouraged to pursue this line in future publications.

Methodology

The author presented her methodological approach as child-centered and participatory. While the research questions were indeed child-centered, the study was not participatory. Due to the pandemic, she had to conduct her research online, mainly via Zoom. There is no information in the dissertation on whether she was able to participate in the online instruction and carry out limited participant observation. The interviewed children were certainly not co-researchers, hence calling the study participatory research is somewhat of a misnomer. We also not know whether immigrant community members – parents, migrant child advocates, etc. – provided any advice on the design and execution of the study. Participatory approaches always include community-based advisors.

The author conducted a total of 49 interviews: 20 interviews with children, 19 interviews with their parents, and 10 interviews with teachers. 47 out of 49 interviews were conducted online due to the restrictions resulting from the COVID pandemic.

The size of the sample is appropriate for a qualitative study, but I would have wanted to read more about the limitations of both the sample size as well as the online research.

I appreciate the various appendices listing questions that were asked of the different study participants, but would have wanted more ethnographic questions—grand and mini-tour questions that would map out the contours of the narratives and allow the researcher to ask follow-up questions stemming from the elicited narratives. The author states that she followed a narrative inquiry, but limited quotations (isolated sentences) do not convince the reader that the research elicited lengthy narratives from the interviewed study participants.

Since the author interviewed some younger children, I would have also wanted to read more about the challenges involved in eliciting narratives from children.

Ethical Considerations

While the author describes in great detail the ethical issues involved in conducting research with children, it is not clear which Ethics Committee approved her research proposal and what challenges she faced in her application for ethics clearance.

My experience in conducting research in Poland suggests that ethic committees are fairly new in the country, especially when it comes to social sciences. Ethics clearance for studies with human subjects is not mandated by law the way it is in the United States or the United Kingdom. I would have wanted to hear more about the process of obtaining ethics clearance, especially as it regards very young children.

I commend the author that she prepared assent and consent forms, but would have wanted to hear whether any migrant parents—especially those with irregular immigration status—refused to sign the consent form. Also, how was the signing of the consent form accomplished given the fact that the research was conducted online? Were study participants given an option of providing oral consent? Was the oral consent recorded?

The structure of the dissertation

The dissertation is based on five articles published in peer-reviewed journals. These articles constitute the core of the dissertation.

- 1) *Social Capital and Agency in the Peer Socialization Strategies of Migrant Children in Poland*, published in *Studia Migracyjne*, 70 points according to the Polish Ministry of Education. This is one of the flagship Polish journals on migration, but does not have an international impact factor assigned.

- 2) *The impact of distance learning on the social practices of schoolchildren during the COVID-19 pandemic: reconstructing values of migrant children in Poland*, published in *European Societies*, with a 5-year impact factor of 2.4.
- 3) *Transnational Communication between Children and Grandparents during the COVID-19 Lockdown. The Case of Migrant Children in Poland*, published in *Journal of Family Communication*, with SNIP of 1.2.
- 4) *Home as a Mixture of Spaces During the COVID-19 pandemic: The Case of Migrant Families in Poland*, published in *Kultura i Społeczeństwo*, 70 points according to the Polish Ministry of Education. No international impact factor.
- 5) *The Vision of the Educational Process in Polish and Ukrainian Core Curricula. Analysis based on the HOFSTEDE 4-D Model*, published in *Society Register*, 40 points according to the Polish Ministry of Education.

All five articles were peer-reviewed. It is unclear if in the case of the Polish periodicals, the peer-review was double-blinded or not. They are all well-written, well-structured, and well-argued. Together, they constitute a coherent body of research outcomes (Findings). The Findings are prefaced by the Author's Statement (Autobiografia) and a lengthy Introduction. The dissertation also includes a literature review, discussion of the deployed methodology, and conclusions.

This statement should not be construed as a criticism of the author, but I find much of these additions redundant in a dissertation based on already published material. Each article discusses the pertinent literature and methodology deployed to analyze the collected data; I don't think repeating some of these discussions is efficient. However, I am sure the author followed her university's guidelines in including all this extraneous material in the dissertation.

Writing and presentation

The dissertation is written in English. As a non-native English speaker, the author prepared a very impressive text. For the most part, the writing is very lucid and free of scientific jargon, which makes the dissertation accessible to migration scholars, educators, and the lay public. Given the topic of the dissertation—educational experiences of foreign-born children in Polish schools—accessibility to the wider public is very important. I hope that the author will continue to publish her research in journals focused on multicultural education and schooling migrant children such as the *Journal of Multicultural Education*, *International Journal of Multicultural Education*, *Multicultural Perspectives*, *Journal of Migrant Education*, and *Anthropology of Education*. I would also encourage the author to publish in trade journals read by Polish educators and curriculum developers.

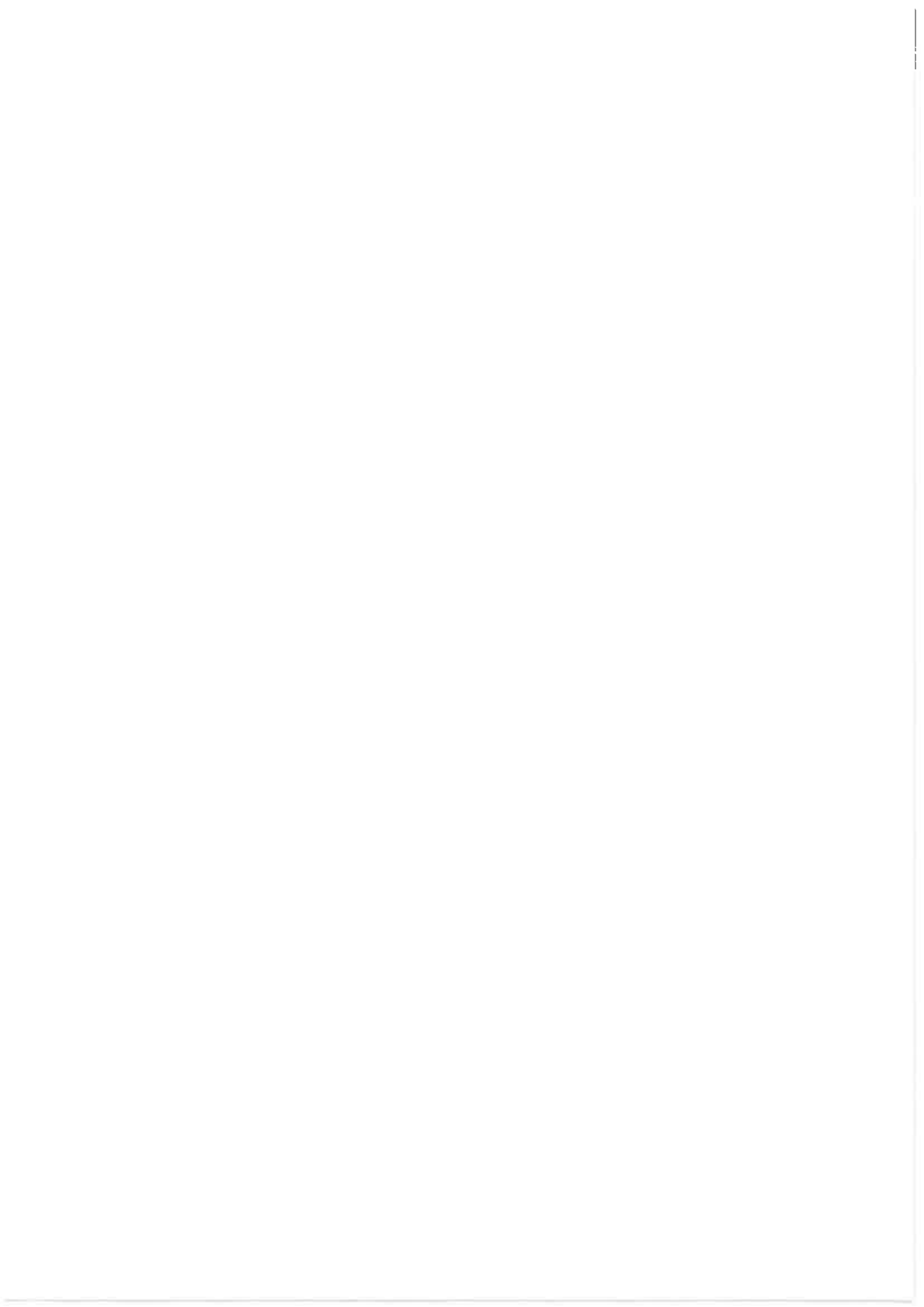
In summary

The doctoral student has demonstrated the ability to posit original research questions, conduct qualitative research study, analyze, and present her findings within appropriate theoretical frameworks in the field of social sciences. The work also shows that she has the ability to conduct independent scientific research. Therefore, I acknowledge that the reviewed dissertation meets the statutory requirements (Article 187 of the Law Regarding Higher Education and Science dated July 20, 2018) and constitutes the basis for awarding the doctoral degree in the field of social sciences in the discipline of sociology.

Elżbieta M. Goździak, Ph.D.

Georgetown University
Washington, DC

ROLA CZYNNIKÓW SOCJALIZACYJNYCH W PRZEMIANACH TRANSNARODOWYCH I KSZTAŁTOWANIU SIĘ POCZUCIA PRZYNALEŻNOŚCI DZIECI MIGRANTÓW W POLSCE

Rozprawa doktorska autorstwa

MGR ANZHELA POPYK

INSTYTUT NAUK SPOŁECZNYCH

UNIwersytet SWPS

Recenzja: Elżbieta M. Goździak

Problem badawczy, jego oryginalność i znaczenie

Wyrażam uznanie dla pani Popyk, że wybrała do swojej rozprawy doktorskiej temat, który nie został jeszcze w pełni zbadany - doświadczenia dzieci urodzonych za granicą w polskich szkołach.

Mimo stosunkowo niewielkiej liczby dzieci urodzonych za granicą w polskich szkołach, istnieje coraz obszerniejsza literatura na temat tego, co eksperci nazywają edukacją "wielokulturową" lub "międzykulturową" (zob. Lewowicki 2000 i 2014; Pachociński 2006; Czerniejewska 2013; Augustyniak 2014). Badacze dostrzegają znaczenie edukacji wielo-/międzykulturowej w polskich szkołach, która powinna przygotowywać uczniów do życia w zglobalizowanym świecie i współtworzenia globalnego społeczeństwa (Augustyniak 2014; Nikitorowicz 2011). Autorzy wskazują, że edukacja wielo/międzykulturowa jest ważna także w kontekście migracji Polaków do społeczeństw wielokulturowych (Błeszyńska 2011).

Niewiele jest opracowań dotyczących edukacji dzieci urodzonych za granicą w polskich szkołach, w szczególności wietnamskich (Białek 2009; Halik 2009; Zieliński 2010; Nguyen & Phan 2016) i czeczeńskich (Pawlak 2013; Jurczykowska & Myszkowska 2012; Kość-Ryżko 2015). Grupy te były przedmiotem badań ze względu na istotne różnice kulturowe i społeczne w zakresie języka, religii, statusu społecznego czy sytuacji prawnej (rodziny czeczeńskie ubiegały się o status uchodźcy).

Jednak dotychczasowa wiedza na temat doświadczeń dzieci migrantów w polskich szkołach jest wciąż bardzo ograniczona. Pani Popyk jest zdecydowanie pionierką w tej dziedzinie badań.

Temat ten jest ważny zarówno dla badań naukowych, jak i dla praktyki edukacyjnej. Dyrektorzy szkół, nauczyciele i twórcy programów nauczania potrzebują więcej danych empirycznych uzyskanych od różnych podmiotów: uczniów, rodziców i wychowawców. Życzyłbym sobie, aby w swoich publikacjach autorka zwracała większą uwagę na znaczenie i możliwość zastosowania swoich badań przez praktyków w dziedzinie edukacji podstawowej. Być może uda się ją zachęcić do kontynuowania tego kierunku w przyszłych publikacjach.

Metodologia

Autorka przedstawiła swoje podejście metodologiczne jako skoncentrowane na dziecku i partycypacyjne. Chociaż pytania badawcze rzeczywiście były skoncentrowane na dziecku, badanie nie miało charakteru uczestniczącego. Ze względu na pandemię autorka musiała prowadzić badania online, głównie za pomocą aplikacji Zoom. W dysertacji nie ma informacji o tym, czy mogła uczestniczyć w instruktażu online i prowadzić ograniczoną obserwację uczestniczącą. Dzieci, z którymi przeprowadzono wywiady, z pewnością nie były współbadaczami, stąd nazywanie tego badania badaniem uczestniczącym jest nieco niefortunne. Nie wiemy też, czy członkowie społeczności

imigrantów - rodzice, rzecznicy dzieci imigrantów itp. - udzielali jakichkolwiek porad dotyczących projektu i realizacji badania. Podejście partycypacyjne zawsze uwzględnia doradców ze społeczności lokalnej.

Autorka przeprowadziła w sumie 49 wywiadów: 20 wywiadów z dziećmi, 19 wywiadów z ich rodzicami oraz 10 wywiadów z nauczycielami. 47 z 49 wywiadów zostało przeprowadzonych online ze względu na ograniczenia wynikające z pandemii COVID.

Wielkość próby jest odpowiednia dla badania jakościowego, ale chciałabym przeczytać więcej o ograniczeniach zarówno wielkości próby, jak i badań internetowych. Doceniam różne załączniki z listą pytań zadawanych różnym uczestnikom badania, ale chciałabym więcej pytań etnograficznych - wielkich i mini-turystycznych, które nakreśliłyby kontury narracji i pozwoliły badaczowi zadawać pytania uzupełniające wynikające z wyekstrahowanych narracji. Autorka twierdzi, że zastosowała dociekanie narracyjne, ale ograniczone cytaty (pojedyncze zdania) nie przekonują czytelnika, że badanie polegało na uzyskaniu długich narracji od uczestników wywiadu.

Ponieważ autorka przeprowadziła wywiady z młodszymi dziećmi, chciałabym przeczytać więcej o wyzwaniach związanych z pozyskiwaniem narracji od dzieci.

Kwestie etyczne

Chociaż autorka bardzo szczegółowo opisuje kwestie etyczne związane z prowadzeniem badań z udziałem dzieci, nie jest jasne, która komisja etyczna zatwierdziła jej propozycję badań i z jakimi wyzwaniami musiała się zmierzyć, składając wniosek o wydanie zgody etycznej.

Moje doświadczenie w prowadzeniu badań w Polsce wskazuje, że komisje etyczne są w tym kraju dość nowym zjawiskiem, zwłaszcza jeśli chodzi o nauki społeczne. Wydawanie zezwoleń etycznych na badania z udziałem ludzi nie jest prawnie usankcjonowane, tak jak ma to miejsce w Stanach Zjednoczonych czy Wielkiej Brytanii. Chciałabym dowiedzieć się więcej na temat procesu uzyskiwania zgody etycznej, zwłaszcza w odniesieniu do różnych małych dzieci.

Pochwalam autorkę, że przygotowała formularze zgody i zgody, ale chciałabym się dowiedzieć, czy jacyś rodzice migrantów - zwłaszcza ci o nieuregulowanym statusie imigracyjnym - odmówili podpisania formularza zgody. Ponadto, w jaki sposób podpisano formularz zgody, biorąc pod uwagę fakt, że badanie przeprowadzono w Internecie? Czy uczestnicy badania mieli możliwość wyrażenia zgody ustnie? Czy zgoda ustna była nagrywana?

Struktura rozprawy

Praca doktorska opiera się na pięciu artykułach opublikowanych w recenzowanych czasopismach. Artykuły te stanowią trzon rozprawy.

- 1) ***Social Capital and Agency in the Peer Socialization Strategies of Migrant Children in Poland***, opublikowana w czasopiśmie *Studia Migracyjne*, 70 punktów wg Ministerstwa Edukacji Narodowej. Jest to jedno z flagowych polskich czasopism poświęconych migracji, ale nie ma przypisanego międzynarodowego impact factor.
- 2) ***Wpływ nauczania na odległość na praktyki społeczne dzieci w wieku szkolnym podczas pandemii COVID-19: rekonstrukcja wartości dzieci migrantów w Polsce***, opublikowany w *European Society*, z 5-letnim współczynnikiem wpływu wynoszącym 2.4.
- 3) ***Międzynarodowa komunikacja między dziećmi i dziadkami podczas blokady COVID-19. The Case of Migrant Children in Poland***, opublikowany w *Journal of Family Communication*, z SNIP 1.2.

- 4) ***Dom jako mieszanka przestrzeni w czasie pandemii COVID-19. Sprawa rodzin migrantów w Polsce***, opublikowany w *Kulturze i Społeczeństwie*, 70 punktów według Ministerstwa Edukacji Narodowej. Brak międzynarodowego współczynnika wpływu.
- 5) ***Wizja procesu kształcenia w polskich i ukraińskich podstawach programowych. Analiza na podstawie Modelu 4-D HOFSTEDE***, opublikowanego w *Society Register*, 40 punktów według polskiego Ministerstwa Edukacji Narodowej.

Wszystkie pięć artykułów było recenzowanych. Nie jest jasne, czy w przypadku polskich czasopism recenzja była podwójnie ślepa, czy nie. Wszystkie artykuły są dobrze napisane, dobrze ustrukturyzowane i dobrze uargumentowane. Razem tworzą spójny zbiór wyników badań (Wnioski). Wyniki badań poprzedzone są Oświadczeniem autora (Autobiografią) i obszernym Wstępem. Rozprawa zawiera także przegląd literatury, omówienie zastosowanej metodologii oraz wnioski.

Nie należy interpretować tego stwierdzenia jako krytyki autora, ale uważam, że wiele z tych dodatków jest zbędnych w rozprawie opartej na już opublikowanym materiale. W każdym artykule omówiono odpowiednią literaturę i metodologię zastosowaną do analizy zebranych danych; nie sądzę, by powtarzanie niektórych z tych dyskusji było efektywne. Jestem jednak pewien, że autorka postąpiła zgodnie z wytycznymi swojej uczelni, umieszczając w pracy te wszystkie zbędne materiały.

Pisanie i prezentacja

Rozprawa jest napisana w języku angielskim. Autor, który nie jest rodzimym użytkownikiem języka angielskiego, przygotował bardzo imponujący tekst. W przeważającej części jest on napisany bardzo jasno i bez żargonu naukowego, co czyni rozprawę przystępną dla badaczy migracji, pedagogów i laików. Biorąc pod uwagę temat rozprawy - doświadczenia edukacyjne dzieci urodzonych za granicą w polskich szkołach - dostępność dla szerszej publiczności jest bardzo ważna. Mam nadzieję, że autorka będzie kontynuować publikowanie swoich badań w czasopismach poświęconych edukacji wielokulturowej i kształceniu dzieci migrantów, takich jak *Journal of Multicultural Education*, *International Journal of Multicultural Education*, *Multicultural Perspectives*, *Journal of Migrant Education* i *Anthropology of Education*. Zachęcam również autorkę do publikowania w czasopismach branżowych czytanych przez polskich edukatorów i twórców programów nauczania.

Podsumowanie

Doktorantka wykazała się umiejętnością stawiania oryginalnych pytań badawczych, prowadzenia badań jakościowych, analizy i prezentacji wyników w ramach odpowiednich ram teoretycznych w dziedzinie nauk społecznych. Praca wskazuje również, że posiada umiejętność prowadzenia samodzielnych badań naukowych. W związku z powyższym stwierdzam, że recenzowana rozprawa spełnia wymogi ustawowe (art. 187 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce z dnia 20 lipca 2018 r.) i stanowi podstawę do nadania stopnia naukowego doktora w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki socjologiczne.

Elżbieta M. Goździak, Ph.D.

Georgetown University

Washington, DC

